

МОНІТОРИНГ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

MONITORING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE'S BUSINESS ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF WORLD ECONOMIC DEVELOPMENT

У статті розглянуто інвестиційну привабливість бізнес-середовища України. Описано результати дослідження Світового банку Doing Business-2019, виокремлено місце України в рейтингу інших країн світу. Досліджено інвестиційні фактори та систематизовано ставки державних і місцевих податків України. Проаналізовано динаміку надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2014–2019 рр., перераховано основні країни-інвестори. Сформовано структуру прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за видами економічної діяльності (найбільші обсяги) у 2019 р. Встановлено, що український бізнес шукає нові ефективні формати співпраці та взаємодії задля комплексного сприяння росту української економіки та створенню інвестиційно привабливого бізнес-середовища. Обґрунтовано матрицю бізнес-середовища з іноземними інвестиціями Вінницького регіону. Запропоновано низку заходів підвищення інвестиційної привабливості бізнес-середовища України в умовах глобалізації.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, бізнес-середовище, підприємці, прями іноземні інвестиції, інвестори, діловий клімат, податки.

В статье рассмотрена инвестиционная привлекательность бизнес-среды Укра-

ины. Описаны результаты исследования Всемирного банка Doing Business-2019, выделено место Украины в рейтинге других стран мира. Исследованы инвестиционные факторы и систематизированы ставки государственных и местных налогов Украины. Проанализирована динамика поступления прямых иностранных инвестиций в Украину в 2014–2019 гг., перечислены основные страны-инвесторы. Сформирована структура прямых инвестиций (акционерного капитала) в Украине по видам экономической деятельности (наибольшие объемы) в 2019 году. Установлено, что украинский бизнес ищет новые эффективные форматы сотрудничества и взаимодействия для комплексного содействия росту украинской экономики и созданию инвестиционно привлекательной бизнес-среды. Обоснована матрица бизнес-среды с иностранными инвестициями Винницкого региона. Предложен ряд мер повышения инвестиционной привлекательности бизнес-среды Украины в условиях глобализации.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, бизнес-среда, предприниматели, прямые иностранные инвестиции, инвесторы, деловой климат, налоги.

УДК 330.322

<https://doi.org/10.32843/infrastruct36-2>

Кульганік О.М.

к.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницький
торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

The article deals with the investment attractiveness of Ukraine's business environment. The investment attractiveness of the state is determined by the index of investment attractiveness. The results of the World Bank Doing Business-2019 survey are described. Ukraine's ranking in the rating of other countries in the world is highlighted. Investigation factors and systematic rates of state and local taxes of Ukraine are investigated. Local taxes and fees play an important role in securing the financial resources of local governments and are the key to their autonomy. The dynamics of FDI inflows to Ukraine in 2014–2019 are analyzed, the main countries-investors are listed. Most international investors are looking for opportunities in countries with strong economic growth, stable political conditions, a favorable tax regime and exchangeable, stable currencies. Ukraine is competing with other developing countries, in particular in Central and Eastern Europe. The structure of direct investment (share capital) in Ukraine by types of economic activity (largest volumes) was formed in 2019. The matrix of business environment with foreign investments of Vinnitsa region is substantiated. The development of the economic potential of the Vinnitsa region depends on the entrepreneurs of the region, in which business environment they are favorable or vice versa to scale their business and, accordingly, to create new jobs. In addition, many factors influence the factors of investment attractiveness: the recognition of Vinnitsa for four years as the most comfortable city for life has become an incentive to increase the competitiveness of the region as a whole; Successful examples with world-class names, such as Nemiroff, ViOil, Barlinek, etc. infrastructure. Factors that attract most of international investment are explored: a functioning capital market, a low level of bureaucracy, a stable regulatory climate, favorable trade agreements and the rule of law. A number of measures to increase the investment attractiveness of Ukraine's business environment in the context of globalization have been proposed.

Key words: investment attractiveness, business environment, entrepreneurs, foreign direct investment, investors, business climate, taxes.

Постановка проблеми. Місце України у рейтингу інвестиційної привабливості є важливим орієнтиром для інвесторів, на підставі якого вони можуть отримати відомості щодо ступеня інвестиційної привабливості, надійності та прийняти рішення про доцільність капіталовкладень. Проте рівень припливу інвестицій в Україну знизився до 47,6% у 2018 р., що є великим падінням порівняно з 2013 р. Інвестиційний попит є важливим джерелом зростання галузей економічної діяльності українських товаровиробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості інвестиційної привабливості бізнес-середовища України неодноразово опинялися у центрі уваги вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити: Г. Буряк, Н.М. Богацьку, В.П. Головащенко, Л.П. Давидюк, М.І. Мельник, О.П. Мельничук, А.В. Сидорову, С. Страшного, Г.О. Швець, В. Юрчишината інших. Проте з плином часу є потреба досліджувати зміни, які відбуваються в інвестиційній привабливості України, з метою передбачення сприятливого середовища

для розвитку та ведення бізнесу в Україні, що є необхідною передумовою для досягнення країною більш високого рівня економічного розвитку та інтеграції до спільного ринку ЄС.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інвестиційної привабливості бізнес-середовища України в контексті розвитку світової економіки та розроблення пропозицій щодо підвищення ділового клімату регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переорієнтація держави на політику підтримки та стимулювання є важливим механізмом створення умов для вільної конкуренції, залучення іноземних джерел інвестування, збільшення питомої ваги країни у міжнародному поділі праці. Підприємництво, малий та середній бізнес є рушійною силою національних економік провідних країн світу та формує діловий клімат.

Інвестиційна привабливість країни – це сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів [1, с. 30–31]. Бізнес-середовище в Україні згідно з проведеним глобальним дослідженням Світового банку Doing Business-2019 поліпшується. Традиційно в межах дослідження здійснена оцінка за 10 компонентами, що характеризують умови: реєстрації підприємства; отримання дозволу на будівництво; підключення до систем енергозабезпечення; реєстрації власності; отримання кредиту; захисту прав меншитарних інвесторів; оподаткування; міжнародної торгівлі; забезпечення виконання контрактів; вирішення проблем неплатоспроможності [2].

У 2019 році, як і у 2018 р., лідером за сумарним значенням сприятливих умов для підприємницької діяльності стала Нова Зеландія. Також у першу десятку країн із найбільш сприятливими умовами для ведення бізнесу увійшли: Сингапур, Данія, Гонконг, Корея, Грузія, Норвегія, США, Вели-

кобританія, Македонія. Найбільш несприятливими для ведення бізнесу стали Венесуела (188 місце), Еритрея (189) та Сомалі (190). Україна у 2019 році зайняла 71 місце в рейтингу Doing Business. За 2014–2018 рр. Україна піднялась у рейтингу на 41 позицію. Тому, індекс легкості ведення бізнесу є одним із вирішальних факторів для бізнесу під час прийняття рішень про інвестиції в ту чи іншу країну.

Найвагомішим фактором, який впливає на інвестиційний клімат у державі, є її податкова система (табл. 1).

Місцеві податки та збори відіграють важливу роль у забезпеченні фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування та є запорукою їхньої самостійності. Тому Україна повинна змінювати фіскальну політику, щоб підтримувати темпи виробництва, тобто або знижувати податкове навантаження, залишаючи реальному сектору більше ресурсів, або збільшувати обсяги державних інвестицій, що стимулюють розвиток реального сектору (по суті, знову-таки перерозподіляючи податки на користь бізнесу).

Прямі іноземні інвестиції – це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, з метою організації і будівництва підприємств) [4]. Крім того, прямі іноземні інвестиції – найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дає змогу реалізовувати великі проекти; крім того, в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління тощо [5, с. 19–20]. Розглянемо динаміку надходження прямих іноземних інвестицій в Україну (рис. 1) [7].

Аналізуючи рис. 2, можна відзначити, що у 2019 р. порівняно з 2018 р. надходження прямих іноземних інвестицій в Україну зменшилися на 1281,0 млн. дол. США, або на 54,4%. За 2014–2018 рр. обсяг прямих іноземних інвестицій, навпаки, збільшився на 1945,0 млн. дол. США, що характеризувало позитивну динаміку розвитку галузей економіки України. Зокрема, зростання

Таблиця 1

Ставки державних і місцевих податків України

Державні податки	Місцеві податки
Ставка податку на доходи юридичних осіб – 18%	Ставка податку на землю – 1–12% (від нормативно-грошової оцінки, залежно від цільового призначення)
Ставка податку для нерезидентів – 15 %	Ставка податку на нерухомість – 0,1–0,9% (від розміру мінімальної заробітної плати, залежно від об'єкта та зони розташування)
Ставка податку на доходи фізичних осіб – 18%	
Ставка податку на утримання відсотків – 15%	
Ставка податку на дивіденди: Нараховані нерезидентам – 9% Нараховані резидентам – 5%	Ставка єдиного податку :
Податок на додану вартість (ПДВ): Ставка – 20% Імпорт та постачання фармацевтичних виробів – 7 %	I група (від розміру прожиткового мінімуму) – 10% II група (від розміру мінімальної заробітної плати) – 20% III група (від річного обігу та залежно від сплати ПДВ) – 3–5%.
Ставка соціального внеску: для роботодавця – 22 % для працівника – 4 %.	

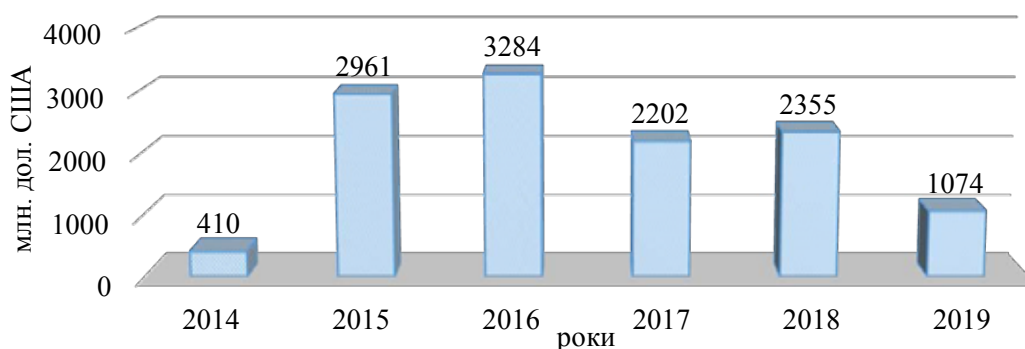

Рис. 1. Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2014–2019 рр., млн. дол. США

обсягу інвестицій сприяє активізації ринку нерухомості та приплив коштів в освітній та соціальній структурі.

Основними країнами-інвесторами для України нині є Кіпр (333,3 млн. дол. США), Нідерланди (248,2 млн. дол. США), Російська Федерація (160,8 млн. дол. США), Швейцарія (111,9 млн. дол. США), Австрія (57,2 млн. дол. США), Угорщина (46,4 млн. дол. США), США (43,6 млн. дол. США) (рис. 2) [6].

Більшість міжнародних інвесторів шукають можливостей у країнах із сильним економічним зростанням, стабільними політичними умовами, сприятливим податковим режимом і придатною для обміну, стабільною валютою. Україна конкурує з іншими країнами, що розвиваються, зокрема в Центральній і Східній Європі.

Зокрема, найбільший приплив інвестицій за видами економічної діяльності в Україну у 2019 р. спрямовано у фінансову та страхову діяльність (487,4 млн. дол. США), промисловість

(258,7 млн. дол. США), професійну, наукову та технічну діяльність (140,3 млн. дол. США), операції з нерухомим майном (121,9 млн. дол. США), оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (82,1 млн. дол. США), сільське, лісове та рибне господарство (59,6 млн. дол. США), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (46,6 млн. дол. США) (рис. 3) [6].

Важливим у стимулюванні інвестиційної привабливості регіонів України є стратегування розвитку територій, що вплине на суттєвий позитивний ефект в оптимізації використання як ресурсів місцевих бюджетів, так і коштів державного бюджету, що спрямовуються на цілі регіонального розвитку. Стратегічна визначеність і подолання географічної обмеженості планування розвитку територій сприятимуть посиленню їхньої інвестиційної привабливості, причому відбуватиметься екстраполяція привабливості більш просунутих територій на суміжні. Для прикладу проаналізуємо інвестиційну

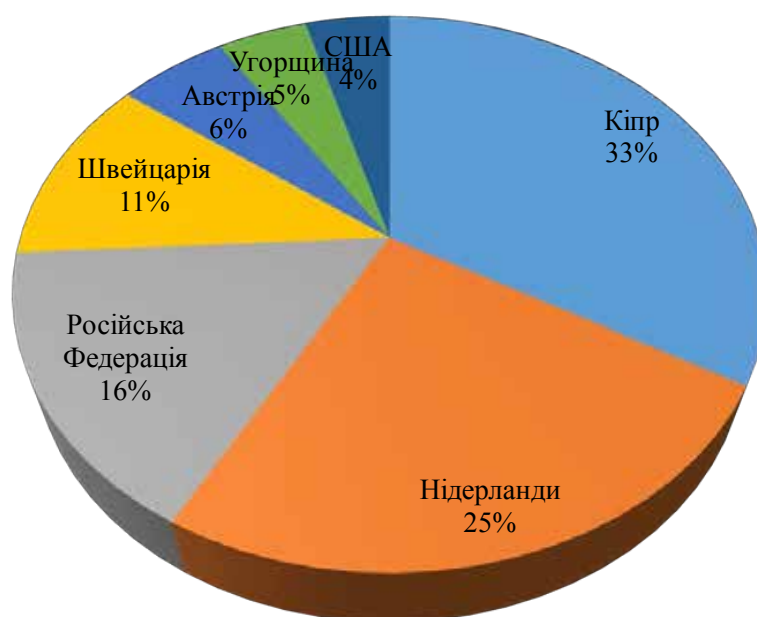

Рис. 2. Надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за країнами-інвесторами (найбільші обсяги) у 2019 р.,%

Рис. 3. Структура надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за видами економічної діяльності (найбільші обсяги) у 2019 р.,%

привабливість бізнес-середовища Вінницького регіону, який входить у ТОП-10 економічно розвинутих областей України (табл. 2). У 2018 р. Вінницька область залучила 4,5 мільярда гривень, втіливши у життя 34 інвестиційних проекти [4].

Розвиток економічного потенціалу Вінницького регіону залежить від підприємців області, від того, в яких умовах бізнес-середовища вони перебувають – сприятливих чи навпаки, щоб могли масштабувати свій бізнес і, відповідно, створювати нові робочі місця. Крім того, на фактори інвестиційної

привабливості впливає багато чинників: визнання Вінниці протягом чотирьох років як найкомфортнішого міста для життя, що стало стимулом для підвищення конкурентоспроможності регіону загалом; наявність успішних прикладів зі світовим ім'ям, таких як Nemiroff, ViOil, Barlinek; інфраструктура.

Зовнішньоторговельні тенденції України є особливо актуальними для українських товаровиробників, адже є потреба у пошуку й освоєнні нових ринків. А ще – активне залучення прямих зовнішніх інвестицій, географія яких теж, до речі,

Таблиця 2

Матриця бізнес-середовища з іноземними інвестиціями Вінницького регіону

Характеристика бізнес-середовища	
Завод із виробництва сонячних панелей KNESS PV – розвиток альтернативної енергетики, чисельність працівників – 120 осіб.	Завод із виробництва холодильного обладнання UBC group. На заводі «GreenCool» нині вже працює понад 250 співробітників. Інвестиції UBC Group у завод становили 10 млн євро.
Група Barlinek є провідним світовим виробником багат шарових дерев'яних підлог із річною виробничою потужністю понад 9 млн кв м. Польський бренд Barlinek давно популярний у всіх країнах Європи. Чисельність працівників становить 772 особи.	ДП «Електричні системи» – одне з найбільших підприємств з іноземними інвестиціями на Вінниччині. Працює 1650 працівників, працює з компанією APTIV PLC, поставляє продукцію до світового виробника – концерну DAIMLER.
Будівництво заводу австрійської компанії HEAD. Одна з найбільш динамічніших та інноваційних компаній у гірськолижному світі. Експлуатація заводу планується у 2021 р.	SPERCO – це спільне іспано-українське підприємство, яке спеціалізується на розробленні і виробництві лікарських засобів, застосовуючи сучасні фармацевтичні досягнення і передові технології.
Магазин METRO Cash & Carry орієнтований виключно на бізнес-покупців, юридичних осіб та приватних підприємців. Загальна площа ділянки – 4,9 га. Інвестиції – 107 млн. грн. Загальна площа магазину – 12 000 кв. м. Торговельна площа – 7500 кв. м.	ТОВ «Агрона Фрут Україна» – це австрійська промислова компанія, орієнтована на міжнародні потреби. Надає значення сільськогосподарським продуктам для створення мейнстрім-пропозицій. AGRANA представляє продукцію найвищої якості, оптимальний пакет послуг.

не вирізняється особливим розмаїттям. Рік у рік лідерами за обсягами інвестицій в Україну залишаються Кіпр, Росія, США.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, для підвищення інвестиційної привабливості бізнес-середовища України необхідно вжити низки заходів, таких як: просування власних брендів; розвиток мережевих взаємозв'язків; соціальна відповідальність бізнесу; задіяння ресурсів, які були недоступні, посилення їхньої капіталізації; використання успішних європейських практик, реалізація інноваційної програми інвестиційної імміграції. Поліпшення інвестиційного клімату в Україні сприятиме створенню нових робочих місць та покращить позиції в міжнародних бізнес-рейтингах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Богацька Н.М. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Економіка та суспільство*. 2017. №10. С. 28–31. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/> (дата звернення: 16.10.2019).
2. Doing business 2019. World Bank Group Flagship Report. URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (дата звернення: 15.10.2019).
3. Кульганік О.М. Дослідження іноземного інвестування в економіку України: масштаби, структура, ефективність. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 05–07 черв. 2019 р. Вінниця, 2019. С. 38–45.
4. Кульганік О.М. Сучасні процеси міжнародної торгівлі України в умовах глобалізації. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. № 10, 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/73.pdf (дата звернення: 01.11.2019).
5. Мельничук О.П., Доценко І.О. Сучасні тенденції міжнародної інвестиційної діяльності. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 18–23.
6. Надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну (за періоди з початку року) за

2019 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 13.10.2019).

7. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 14.10.2019).

REFERENCES:

1. Bohatska N.M. (2017) Analiz zaluchennia priamykh inozemnykh investytsij v ekonomiku Ukrainy [Analysis of attraction of foreign direct investments into the economy of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo*. no. 10, pp. 28–31, Available at: <http://www.economyandsociety.in.ua/> (accessed 16 October 2019).
2. Doing business (2019). World Bank Group Flagship Report, available at: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (accessed 15 October 2019).
3. Kulhanik O.M. (2019) Doslidzhennia inozemnoho investuvannia v ekonomiku Ukrainy: masshtaby, struktura, efektyvnist [Research of foreign investment in the economy of Ukraine: scale, structure, efficiency] Proceedings of the VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf Sotsial'no-politychni, ekonomichni ta humanitarni vymiry ievropejs'koi intehratsii Ukrainy (Ukraine, Vinnytsia, June, 05–06. June, 2019), pp. 38–45.
4. Kulhanik O.M. (2019) Suchasni protsesy mizhnarodnoi torhivli Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Modern processes of international trade of Ukraine in the conditions of globalization], *Elektronnyj zhurnal «Efektyvna ekonomika»*. no. 10, Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/73.pdf (accessed 01 November 2019).
5. Melnychuk O.P., Dotsenko I.O. (2019) Suchasni tendentsii mizhnarodnoi investytsijnoi diial'nosti [Current trends of international investment activity] *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 40, pp. 18–23.
6. State Statistics Service of Ukraine (2019) “Nadkhodzhenia priamykh investytsij (aktsionernoho kapitalu) v Ukrainu (za periody z pochatku roku) za 2019 rik”, Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 13 October 2019).
7. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu, minfin.com.ua (2019) Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (accessed 14 October 2019).

Kulhanik Oksana

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Economics and International Relation
Vinnytsia Trade and Economy Institute
Kyiv National Trade and Economy University

MONITORING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE'S BUSINESS ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF WORLD ECONOMIC DEVELOPMENT

The purpose of the article. Ukraine's place in the investment attractiveness rating is an important benchmark for investors, because of which they can obtain information on the degree of investment attractiveness, reliability and decide on the feasibility of investing. However, the inflow of investment to Ukraine dropped to 47.6% in 2018, which is a large drop compared to 2013. Investment demand is an important source of growth for Ukrainian producers' economic activities.

The purpose of the article is to investigate the investment attractiveness of Ukraine's business environment in the context of the development of the world economy and to develop proposals for improving the business climate of the regions of Ukraine.

Methodology. In the process of studying the investment attractiveness of Ukraine's business environment, such general scientific methods as analysis and synthesis, induction and deduction used were.

Results. The reorientation of the state to a policy of support and incentives is an important mechanism for creating conditions free for competition, attracting foreign sources of investment, increasing the country's share in the international division of labor. Entrepreneurship, small and medium-sized businesses are the driving force behind the national economies of the world's leading countries and shape the business climate.

In 2019, Ukraine ranked 71st in the Doing Business rating, that is, in 2014-2018, it climbed to 41st and improved the business climate. Therefore, the ease of doing business index is one of the decisive factors for a business to make investment decisions in a particular country.

Local taxes and fees play an important role in securing the financial resources of local governments and are the key to their autonomy. Therefore, Ukraine needs to change its fiscal policy to maintain production rates, that is, to either reduce the tax burden, leaving more resources for the real sector, or increase public investment that stimulates real sector development.

Important in stimulating the investment attractiveness of the regions of Ukraine is the territorial development strategy, which will have a significant positive effect in optimizing the use of both local budget resources and state budget funds that directed are to regional development goals. Strategic clarity and overcoming the geographical limitation of territorial development planning will enhance their investment attractiveness, with the extrapolation of the attractiveness of more advanced territories to adjacent ones.

Practical implications. Ukraine's foreign trade trends are especially relevant for Ukrainian producers, as there is a need to find and develop new markets. And active attraction of foreign direct investment by the volume of the leaders of the countries that are stable and expand the experience of cooperation with Arab investors.

Value/originality. Thus, in order to increase the investment attractiveness of Ukraine's business environment, a number of measures need to be taken: promotion of its own brands; development of network connections; corporate social responsibility; using resources that were not available, enhancing their capitalization; use of successful European practices, implementation of an innovative investment immigration program. Improving the investment climate in Ukraine will help create new jobs and improve positions in international business rankings.